

ВІДГУК

офіційного опонента **Рогульської Оксани Олександрівни**

про дисертаційну роботу

Фальштинської Юлії Василівни

на тему: **«ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ»**

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність і доцільність дослідження. Одним із актуальних напрямів розбудови сучасної вищої освіти є впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією, формування персонального віртуального освітнього середовища для кожного окремого студента, урахування індивідуальних психолого-педагогічних особливостей, ефективного використання часу та сучасних методик викладання та вивчення іноземних мов. Саме ця система може найбільш адекватно й гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців.

Вивчення дисертації й автореферату дає підстави стверджувати, що робота є закономірною і своєчасною реакцією на сучасні вимоги до підготовки висококваліфікованих викладачів і має вагоме значення для теорії і практики професійної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в межах тем «Теоретичні та методичні основи впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі» (№0100U005521) та «Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти» (№0115U002571).

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 8 від 27.02.2013 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №8 від 27.11.2014 р.)

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Варто зазначити, що актуальність досліджуваної проблеми, її методологічна і теоретична основа одержали в дисертації Фальштинської Юлії Василівни належне обґрунтування, аргументацію і конкретизацію. На основі критичного аналізу теоретичних джерел дисертантка окреслила коло питань, що потребують наукового розв'язання. Коротко, чітко й лаконічно сформульовано мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтованість і достовірність одержаних результатів підтверджується використанням комплексу теоретичних, емпіричних, експериментальних та статистичних методів дослідження, результатами чітко спланованої дослідно-експериментальної перевірки впродовж 2014-2018 років, оброблення результатів якої здійснювалася за допомогою методів математичної статистики.

Ретельний аналіз джерельної бази уможливив: з'ясувати сутність і передумови організації та впровадження дистанційного навчання для майбутніх викладачів іноземних мов; визначити критерії, показники та рівні готовності майбутніх викладачів іноземних мов до організації та впровадження дистанційного навчання; проаналізувати стан розв'язання проблеми готовності майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання; теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність методики реалізації організаційно-педагогічних умов і моделі формування готовності майбутніх викладачів іноземних мов до проектування, організації та впровадження дистанційного навчання.

Успішне розв'язання поставлених завдань зумовило новизну і практичне значення дисертаційної роботи.

Характеризуючи дисертаційну роботу Фальштинської Юлії Василівни з позицій вперше отриманих найбільш суттєвих наукових результатів відзначимо:

1. Аналіз понять «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «електронне навчання», «дистанційний курс», «масовий відкритий онлайн-курс», «тьютор», «інструктор», «фасилітатор», «модератор», «коуч».

2. Авторське визначення готовності майбутнього викладача іноземних мов до організації дистанційного навчання (*цілісна якість особистості, що може бути оцінена як комплекс взаємопов'язаних ціннісно-мотиваційних, інформаційно-когнітивних та операційно-діяльнісних детермінант підготовки викладача, які забезпечують йому можливість успішної організації, проектування та впровадження дистанційних курсів у професійній діяльності*).

3. Визначені й обґрунтовані організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання, що полягають у розширенні змісту фахових дисциплін відомостями про специфіку та можливості дистанційного навчання; упровадженні технологій дистанційного навчання в підготовку майбутніх викладачів іноземних мов; залученні студентів до самостійного проектування дистанційних курсів навчання іноземних мов.

4. Визначені критерії (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний), показники й рівні готовності майбутніх викладачів до організації дистанційного навчання іноземних мов.

5. Розроблену структурно-функціональну модель підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання.

Робота чітко структурована та грамотно оформлена відповідно до наказу №40 від 12.01.2017 р. Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (в кінці кожного розділу основної частини дисертації), додатків. Структура роботи відповідає меті дослідження й вирішуваним у ньому завданням. Виклад матеріалу є повним і послідовним: у всіх підрозділах підсумовується представлений матеріал; кожний

розділ завершують висновки; у кінці кожного розділу представлено список використаних джерел, а також праці здобувача, в яких висвітлено результати дослідження.

Практичне значення дисертаційної роботи не викликає заперечення і полягає у розробленні та впровадженні у практику методики організації та застосування дистанційного курсу для підготовки майбутніх викладачів іноземних мов; створенні авторської програми дистанційного курсу «Дистанційне навчання для викладачів іноземних мов» (“Distance Learning Course for Teachers”); створенні комплексу навчально-методичного забезпечення на платформі GoogleClassroom; розробленні лекцій з проблематики дистанційного навчання; проведенні майстер-класів з організації дистанційного навчання для викладачів ЗВО на платформі GoogleClassroom; розробленні навчально-методичного посібника «Професійна підготовка викладачів іноземних мов в умовах інформаційного суспільства», що містить теоретичні аспекти професійної підготовки викладачів в умовах інформатизації освіти.

Концептуальні положення, рекомендації, комплекс навчально-методичного забезпечення впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченко, Бердянського державного педагогічного університету, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Харківської гуманітарно-педагогічної академії, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, про що свідчать відповідні довідки.

У першому розділі «Професійна підготовка викладачів іноземних мов в умовах інформаційного суспільства» автор розглядає вимоги до професійної діяльності викладачів іноземних мов в умовах інформатизації освіти; характеризує сучасні онлайн-курси; наголошує на доцільності врахування психологічних потреб та особливостей студентів, під час розроблення онлайн-курсів; здійснює аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду впровадження дистанційних форм і засобів вивчення іноземних мов; окреслює ролі викладача

іноземних мов в умовах інформатизації освіти; здійснює аналіз понять «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «електронне навчання», «дистанційний курс», «масовий відкритий онлайн-курс», «тьютор», «інструктор», «фасилітатор», «модератор», «коуч» тощо; стверджує, що поняття «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання» не є тотожними (дистанційне навчання – це здатність, можливість, у той час як дистанційна освіта – це діяльність у межах можливостей (навчатися на відстані)); визначає критерії (*ціннісно-мотиваційний; інформаційно-когнітивний; операційно-діяльнісний*), показники та рівні (*низький, середній, високий*) готовності майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання; розглядає особливості використання дистанційного навчання у процесі вивчення іноземної мови; подає авторське визначення готовності майбутнього викладача іноземних мов до організації дистанційного навчання (*цілісна якість особистості, що може бути оцінена як комплекс взаємопов'язаних ціннісно-мотиваційних, інформаційно-когнітивних та операційно-діяльнісних детермінант підготовки викладача, які забезпечують йому можливість успішної організації, проектування та впровадження дистанційних курсів у професійній діяльності*); визначає стан готовності майбутніх викладачів іноземних мов та наводить результати первинного оцінювання рівня готовності всіх учасників експерименту до його проведення; окреслює методологічні та організаційно-технічні проблеми, пов'язані з організацією дистанційного навчання; наголошує, що виклики інформаційного суспільства потребують змін у професійній підготовці викладачів іноземних мов.

У другому розділі «Організаційно-педагогічні умови та модель підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання» особливу увагу приділено поетапній методиці реалізації моделі та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання, а саме: розширення змісту фахових дисциплін відомостями про специфіку та можливості дистанційного навчання; упровадження технологій дистанційного навчання в підготовку майбутніх

викладачів іноземних мов; залучення студентів до самостійного проектування дистанційних курсів навчання іноземних мов.

Під час вивчення дисциплін фахового спрямування студенти знайомилися з можливостями віртуального навчального середовища на основі різних освітніх платформ (Moodle, JetIQ, Collaborator), а також отримати практичний досвід створення власних сайтів (Google Sites), застосування інтерактивних сайтів (LearningApps, Kahoot, Quizlet, Flippity, Prezi) і блогів (Google+, Blogger, LiveJournal), використання спеціальних програмних додатків (Remind). Впроваджені дисертанткою нові форми й методи роботи з організації дистанційного навчання іноземних мов, зокрема дистанційного курсу «Distance Learning Course for Teachers» на платформі Google Classroom, дозволили студентам отримати знання та уміння з проектування та практичної реалізації дистанційного курсу, досвід різноманітних комунікаційних взаємодій між його учасниками, практичні навички використання відкритих освітніх платформ, формування віртуального навчального середовища. Для реалізації третьої організаційно-педагогічної умови майбутні викладачі іноземних мов, керуючись досвідом дистанційного курсу «Distance Learning Course for Teachers», майстер-класів та практичних занять із впровадження форм дистанційного навчання, були залучені до самостійного проектування дистанційних курсів навчання іноземних мов на платформі GoogleClassroom.

Безумовно, важливим результатом дослідження є розроблена й впроваджена в освітній процес закладів вищої освіти структурно-функціональна модель підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання.

У третьому розділі «Перевірка ефективності підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання» дослідниця розкриває мету, завдання й етапи проведення дослідно-експериментальної роботи.

На основі аналізу діагностичних матеріалів та експертних оцінок автор відзначає недостатній рівень готовності майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання, що зумовлено відсутністю структурно-

функціональної моделі та науково обґрунтованих організаційно-педагогічних умов їх підготовки. Аналіз та узагальнення експериментальних даних дали змогу стверджувати, що позитивні зміни відбулися шляхом упровадження структурно-функціональної моделі та реалізації у процесі навчання запропонованих організаційно-педагогічних умов.

Достовірність теоретичних положень та практичних результатів дисертаційного дослідження Фальштинської Юлії Василівни досягається не лише теоретичними методами, а й завдяки констатувальному та пошуковому етапам педагогічного експерименту і математичній обробці одержаних даних. Досить ретельно автором дослідження сплановано й організовано формувальний та контрольний-підсумковий етапи експерименту. Кількісний аналіз результатів експериментальних даних наочно проілюстровано у вигляді таблиць, діаграм і графіків. Все це засвідчує належний рівень володіння автором дисертаційної роботи сучасними методами науково-педагогічних досліджень та дозволяє зробити висновок, що теоретичні положення і практичні результати дослідження є логічними й переконливими.

Узагальнені результати дослідження підтвердили правомірність висунутої автором дисертаційної роботи гіпотези про те, що підготовка майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання буде більш ефективною за дотримання таких організаційно-педагогічних умов: розширення змісту фахових дисциплін відомостями про специфіку та можливості дистанційного навчання; упровадження технологій дистанційного навчання в підготовку майбутніх викладачів іноземних мов; залучення студентів до самостійного проектування дистанційних курсів навчання іноземних мов.

Основні положення та результати дослідження висвітлено в 16 публікаціях. З них 6 – у провідних наукових фахових виданнях України (дві з них у виданнях, що індексуються міжнародною наукометричною базою Scopus), 10 – у збірниках наукових праць.

Незаперечною цінністю виконаної роботи є додатки на 35 сторінках, які гармонійно доповнюють текст дисертації тестами, таблицями, анкетами,

узагальненими та розробленими автором матеріалами. Зазначені додатки покращують сприйняття наведених у тексті матеріалів.

Автореферат повністю відображає зміст й основні результати дисертаційного дослідження та достатньо повно висвітлює основні наукові, теоретичні і практичні здобутки дослідника. Загальні висновки дослідження, висновки до розділів повною мірою відображають його завдання. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації, дає чітке уявлення про особливості проведеного дослідження та його результати.

Поряд із незаперечною теоретичною та практичною цінністю дисертаційної роботи Фальштинської Юлії Василівни вважаємо за доцільне звернути увагу на певні недоліки та висловити деякі побажання.

1. Зважаючи на суттєві практичні напрацювання автора, було б доречно при формулюванні завдань дослідження виокремити п'ять завдання, яке б полягало у створенні методичного супроводу формування готовності майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання.

2. Визначивши поняття готовності як багатокomпонентної системи, автор зауважує, що основними компонентами готовності майбутніх викладачів до організації дистанційного навчання є ціннісний, інформаційний та діяльнісний, для визначення сформованості яких пропонує використовувати ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний та операційно-діяльнісний критерії. На нашу думку, в тексті дисертації, автору слід було обґрунтувати вибір кожного компонента та схарактеризувати їхні показники, які б узгоджувалися з визначеними критеріями, а в експериментальному дослідженні перевірити сформованість кожного компонента готовності за визначеними критеріями.

3. У першому розділі, в Таблиці 1.6, детально описано показники ціннісно-мотиваційного, інформаційно-когнітивного та операційно-діяльнісного критерію, в таблиці 1.7 автор знову дублює інформацію щодо критеріїв і показників готовності майбутніх викладачів до організації дистанційного навчання, що, на нашу думку, є недоречним.

4. Відзначаючи позитивно розроблену автором структурно-функціональну модель підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання хочемо зауважити, що автору слід було виокремити теоретико-методологічний блок, в якому представити методологічні підходи та принципи. Серед виокремлених специфічних принципів підготовки майбутніх викладачів, автору слід було представити й загальнодидактичні принципи, а також дисципліни під час яких здійснювалася підготовка. У діагностично-результативному блоці варто було подати компоненти готовності. У тексті дисертації автору слід було б більш детально описати структурно-функціональну модель підготовки майбутніх викладачів, зокрема схарактеризувати та обґрунтувати вибір методологічних підходів та принципів.

5. До педагогічного експерименту автор залучила студентів лише двох навчальних закладів: Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського та Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. На нашу думку, дисертантці слід було розширити базу проведення експериментального дослідження.

Указані зауваження та побажання в жодному разі не применшують загальної цінності дисертаційного дослідження. Є підстави стверджувати про наукову зрілість дисертанта, демонстрацію високого рівня структурованості наукового мислення, здатність до системного вивчення різних аспектів досліджуваних явищ і процесів. Дисертація Фальштинської Юлії Василівни є цілісним науковим дослідженням, результатом якого є самостійно одержані науково обґрунтовані положення.

Загальний висновок

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць з проблеми дослідження дає підставу зробити **висновок:** дисертація Фальштинської Юлії Василівни «**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**» за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу її

основних результатів у публікаціях **відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри практики іноземної мови
та методики викладання
Хмельницького національного університету

 О. О. Рогульська

Підпис О. О. Рогульської засвідчую:
проректор з науково-педагогічної роботи
кандидат економічних наук, доцент

С. А. Матюх